

Vallerstad kyrkogård
Folkungabygdens pastorat

Föreskrifter för utformning av gravplatser

**Svenska
kyrkan**

Folkungabygdens
pastorat

Innehåll

Allmänt	4
Föreskrifternas syfte	4
Ansökan om gravanordning.....	4
Montering och placering.....	4
Vallerstad kyrkogård	5
Typområden för gravplatser	6
Typområde 1: Variation av gravvårdar, flera äldre s.k. familjegravplatser	7
Typområde 2: Område med lägre, ofta breda gravvårdar	7
Typområde 3: Rygghäcksområde med lågbreda gravvårdar	8
Typområde 4: Ingen nyupplåtelse	8
Gravplatsföreskrifter för typområde 1	9
Gravplatsföreskrifter för typområde 2	12
Gravplatsföreskrifter för typområde 3	15
Gravplatsföreskrifter för typområde 4	18
Definitioner	19
Vad säger lagen?	20
Begravningslagen	20
Kulturmiljölagen.....	20
Kontaktuppgifter	21

Senast uppdaterad 2024-08-30

**Svenska
kyrkan**

Folkungabygdens
pastorat

Allmänt

Föreskrifternas syfte

- Gravplatsföreskrifterna är en beskrivning av de villkor som gäller utformandet av gravvårdar och gravvårdsanläggningar på Vallerstad kyrkogård.
- Gravvårdar monterade innan dessa föreskrifter trädde i kraft, och som avviker från nedan angivna villkor, är undantagna dessa föreskrifter. Framtida förändringar på dessa är dock inte undantagna.
- Föreskrifterna ska fungera som ett underlag för pastoratet att pröva gravvårdsansökningar och som ett stöd för anhöriga i valet av en ny gravplats.
- Gravplatsföreskrifternas syfte är att värna om kyrkogårdens kulturhistoriska värden och karaktär.

Ansökan om gravanordning

- Innan gravvård och gravanordning sätts upp ska de godkännas av Folkungabygdens pastorat.
- I bedömningen av ansökan om att montera en gravvård/gravvårdsanläggning har pastoratet en skyldighet att beakta kyrkogårdens karaktär enligt kulturmiljölagen.
- Pastoratet kan undantagsvis godkänna gravvårdar och gravanordningar som strider mot nedan angivna villkor om de bedöms ha ett särskilt högt konstnärligt eller arkitektoniskt värde. Andra särskilda skäl kan också möjliggöra undantag.
- Gravvårdens och gravanordningens utformning och text får inte vara kränkande, nedsättande eller kunna väcka anstöt hos besökare eller andra gravrättsinnehavare.
- Gravrättsinnehavaren, eller dennes ombud, ska skicka in en ansökan till Folkungabygdens pastorat. Blankett för ansökan kan erhållas via e-post eller hämtas på pastorsexpeditionen.
- Ej godkända ansökningar kan överklagas till Länsstyrelsen.

Montering och placering

- Montering ska utföras enligt Centrala gravvårdskommitténs (CGK:s) aktuella monteringsanvisningar för gravvårdar. Alla former av gravanordningar ska vara helt demonterbara och kunna tas bort.
- Gravvård och annan gravanordning placeras enligt anvisning av ansvarig personal på kyrkogården.
- Gravvårdar som ursprungligen monteras som stående får inte vid senare skede läggas ner permanent.

Vallerstad kyrkogård

Vallerstad kyrkogård har sitt ursprung från 1100- eller 1200-talet då den första kyrkan uppfördes på platsen och marken kring den började användas som kyrkogård. Kyrkogården ligger i norra delen av byn Vallerstad, intill landsvägen mellan Skänninge och Fornåsa. Byn omges av ett vackert böljande slättlandskap dominerat av betes- och jordbruksmark. I trakten finns flera fornlämningar som visar att området brukats sedan lång tid tillbaka. Kyrkogårdens södra del är den äldsta och har i alla fall sedan 1600-talet haft samma rektangulära utbredning som idag. Den enda kända utvidgningen genomfördes på 1930-talet då den norra delen anlades.

Kyrkogården med kyrkan, gravkapellet, den omgärdande muren, trädkransen och gravområdena utgör en samlad kyrkomiljö med höga kulturhistoriska värden. Högt kulturhistoriskt värde har även gravvårdarna och gravanordningarna, många från 1800-talets andra hälft och framåt, samt gravplatser med bevarad omgärdning och grusbeläggning. Både gravvårdar och gravanordningar visar äldre tiders gravkulturer, de förmedlar tidsdjup och genom inskriptionerna berättar de om livet, människorna och verksamheterna i bygden.

Kyrkogården präglas av olika tiders traditioner och ideal för utformning. Genom att väga samman framträdande delar, såsom omgärdningen och ingångarna, kvarters- och gravplatsindelningen, gravanordningarnas utformning, gångsystemet samt träd- och häckstrukturerna kan den delas in i två karaktärsområden som även stämmer överens med kyrkogårdens utvidgning:

- Den gamla kyrkogården
- Den nya kyrkogården

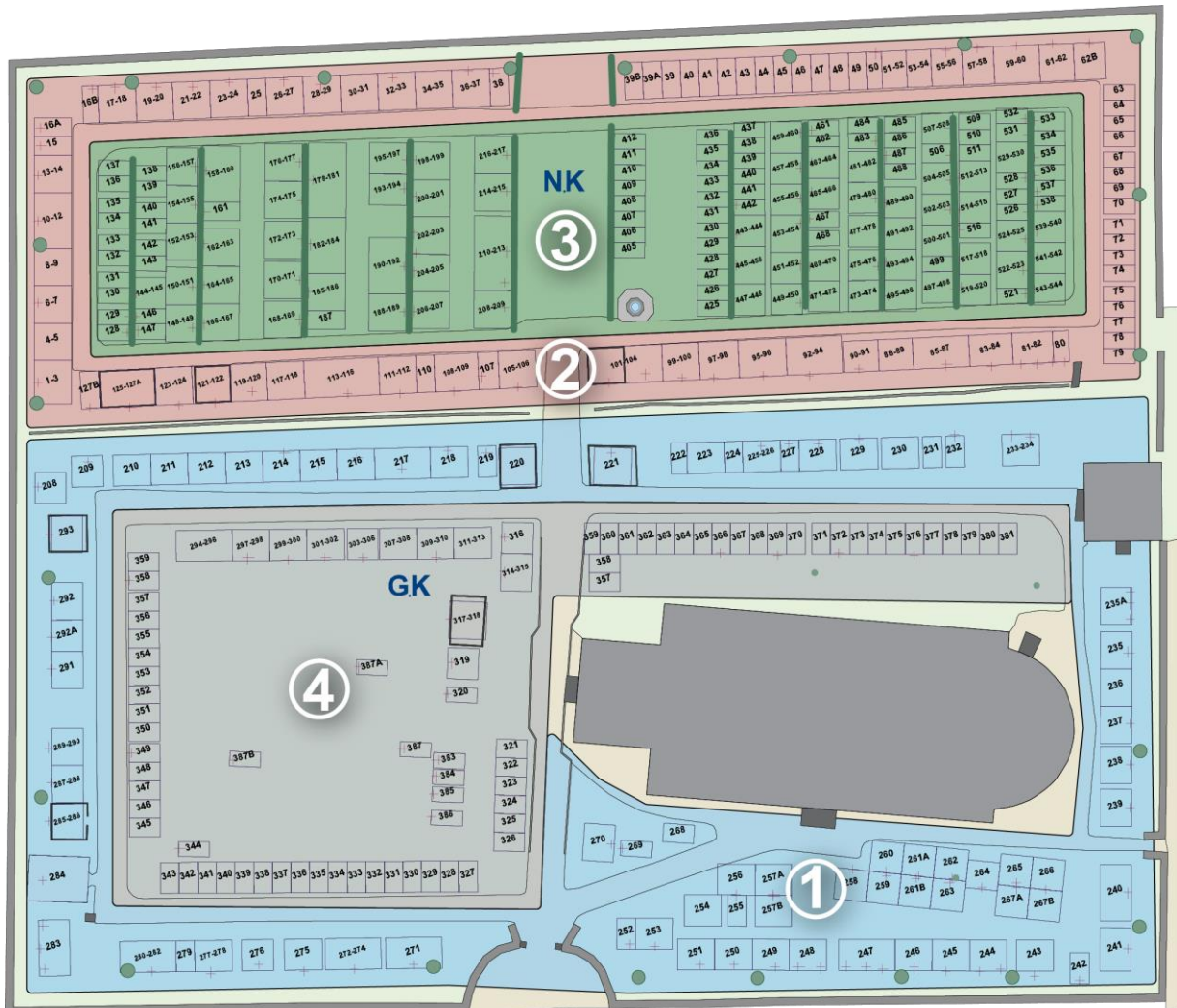
Mer om kyrkogårdens karaktär och de kulturhistoriska värdena finns beskrivet i vård- och underhållsplanen.

Kyrkogårdskarta: Vallerstad kyrkogård, 2024

Typområden för gravplatser

Till grund för utformningen av gravplatsföreskrifterna har gravområdenas värden och karaktärer legat, samt hur områden särskiljer sig till följd av olika tiders gravkulturer och influenser. Utifrån detta har kyrkogårdens gravområden delats in i typområden för gravplatser, där varje område har egna gravplatsföreskrifter. Typområdena för gravplatser kan på många kyrkogårdar överensstämja med karaktärsområden, men inte alltid. På Vallerstad kyrkogård finns fyra typområden för gravplatser, med en annan mer detaljerad indelning än karaktärsområdena.

Kyrkogårdens typområden för gravplatser

Typområde 1: Variation av gravvårdar, flera äldre s.k. familjegravplatser

Gravplatser som ingår i typområde 1: 208-293.

Inom typområdet finns en variation av gravvårdsmodeller från 1800-talet och framåt. Många är högsmla, ofta påkostade gravvårdar från tiden kring sekelskiftet 1900 med hantverks-skickligt utförd inskription och dekor. Inom området finns också gravvårdar från 1940-1970-talet med lägre, ofta rektangulär utformning. Gravplatsindelningen är sprungen ur 1800-talets tradition med så kallade familjegravplatser, avsedda för flera familjemedlemmar, som ofta förlades längs kyrkogårdens och gravkvarterens ytterkanter, de var ofta stora till ytan och försågs vanligtvis med omgärdande låga gravhäckar eller stenramar och ytbeläggning av grus eller jord. Genom åren har grusbilagningar och omgärdningar tagits bort och de flesta har såtts igen med gräs. Några gravplatser med grusbilagning, stenram och staket finns dock fortfarande bevarade och är idag värdefulla förmedlare av tidigare gravskick och traditioner.

Högsmla gravvårdar söder om kyrkan

Gravplats med bevarat smidesstaket

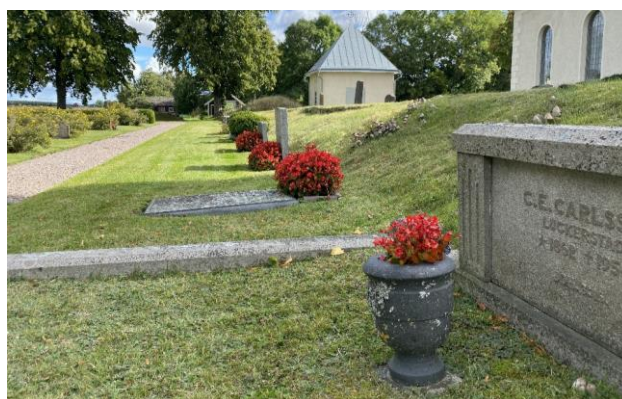
Typområde 2: Område med lägre, ofta breda gravvårdar

Gravplatser som ingår i typområde 2: 1-127.

Inom typområdet finns en variation av gravvårdsmodeller från 1930-talet och framåt. Gravvårdarna är lägre än de högsmla gravvårdarna från sekelskiftet 1900 och de flesta är bredare än höga. Inom området finns även några modernare gravvårdar från 1900-talets slut och början av 2000-talet, många med asymmetriskt formspråk. Precis som i typområde 1, härstammar gravplatsindelningen från den äldre traditionen med större familjegravplatser längs kyrkogårdens ytterkanter. De flesta gravplatserna har tidigare varit omgärdade av stenramar eller låga gravhäckar och med ytbeläggning av grus, men som genom åren tagits bort och ersatts med gräs. Några platser med grusbilagning och stenram finns dock fortfarande kvar, de är idag värdefulla förmedlare av tidigare gravskick och traditioner.

Lågbreda gravvårdar

Gravplats med bevarad gravram

Typområde 3: Rygghäcksområde med lågbreda gravvårdar

Gravplatser som ingår i typområde 3: 128-217B, 412-544.

Typområdet präglas till största delen av det sparsmakade och rationella ideal som eftersträvades kring 1900-talets mitt. Gravplatserna är ordnade i långa raka rader i sammanhängande gräsytor och mellan gravraderna finns rygghäckar. Bland gravvårdarna dominerar lågbreda rektangulära gravvårdar från 1950-talet och de efterföljande decennierna och på senare tid har gravvårdar i friare och asymmetriska former tillkommit.

Typområdets östra del har tidigare varit linjegravsområde, ett gravskick som upphörde 1964 och några gravvårdar finns bevarade från den tiden. Typiskt för dem är att de är små i storleken, att inskriptionen är enkel och dekoren sparsam. Genom årtalen på de kvarvarande gravvårdarna är gravsättningsföljden avläsbar.

Området väster om kyrkan

Norr om kyrkan

Typområde 4: Ingen nyupplåtelse

Gravplatser som ingår i typområde 4: 294-387B.

Området utgörs mestadels av öppna gräsytor med endast ett fåtal äldre gravvårdar. I nuläget upplåts inga nya gravplatser inom typområdet.

Området väster om kyrkan

Norr om kyrkan

Gravplatsföreskrifter för typområde 1

Föreskrifter för området

I området kan stående gravvård monteras. Liggande gravvård är tillåtet endast som kompletterande gravvård. Gravvård av naturstensmodell tillåts inte.

Föreskrifter för gravplatsen

Ytbeläggning

Gravplatsens ytbeläggning ska bestå av gräs eller vara belagd med grus i kombination med gravramar av naturstensmaterial. Grus ska vara i samma kulör och fraktion som andra grusgravar på kyrkogården.

Rabatt

Rabatt eller planteringslåda får anordnas invid stående gravvård. Rabatt får förses med blomsterlist av naturstensmaterial. Växter får inte planteras så att träd, häckar eller annan befintlig vegetation tar skada, exempelvis genom spridning, utskuggning, orsaka stam- eller rotskador. Inga av gravrättsinnehavaren planterade växter får vara högre än 100 cm.

Övrigt

Befintlig omgärdning ska behållas om sådan förekommer (gravram, staket eller dylikt). Se även rubrik Gravanordningar.

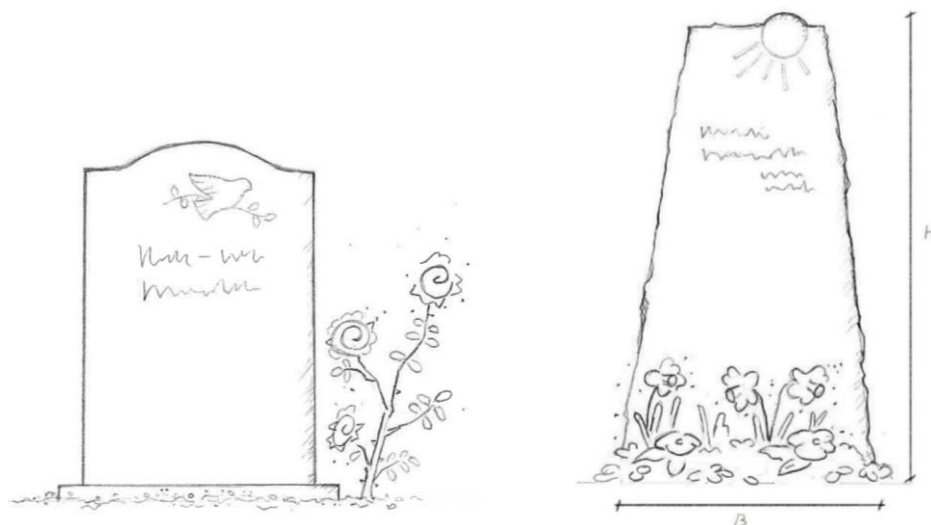
Föreskrifter för gravvården

Illustrationsbilderna nedan visar enbart exempel på utförande.

Godkänt material på gravvård är naturstensmaterial, smide, gjutjärn, glas eller trä. Utsmyckning eller text på gravvård kan utöver dessa material även vara av exempelvis brons eller koppar.

Gravvård av smide, gjutjärn, glas eller trä får målas i svart, vitt eller i dämpad naturlig kulör. Färgifyllning och förgyllning av text och mindre dekor är tillåtet. Exempel på önskad kulör ska bifogas ansökan.

Stående gravvård

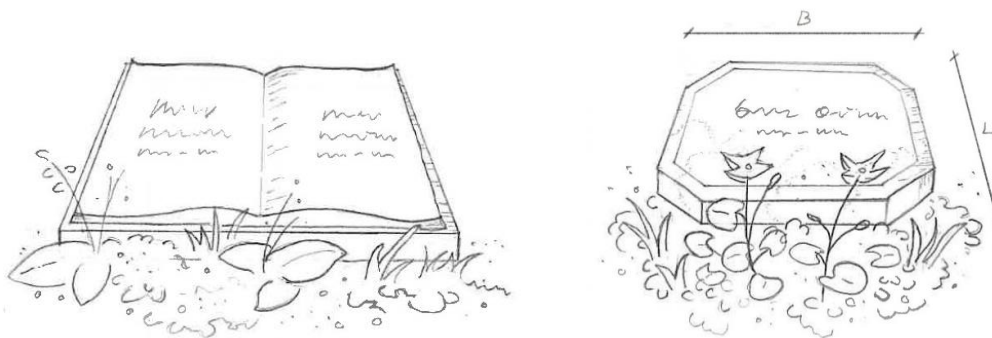
Exempel på utförande

Storlekar

Enkelgravar
Höjd min: 60 cm
Bredd max: 100 cm

Dubbelgravar och större
Höjd min: 60 cm
Bredd max: 2/3 av gravplatsens bredd

Liggande gravvård (som kompletterande gravvård)

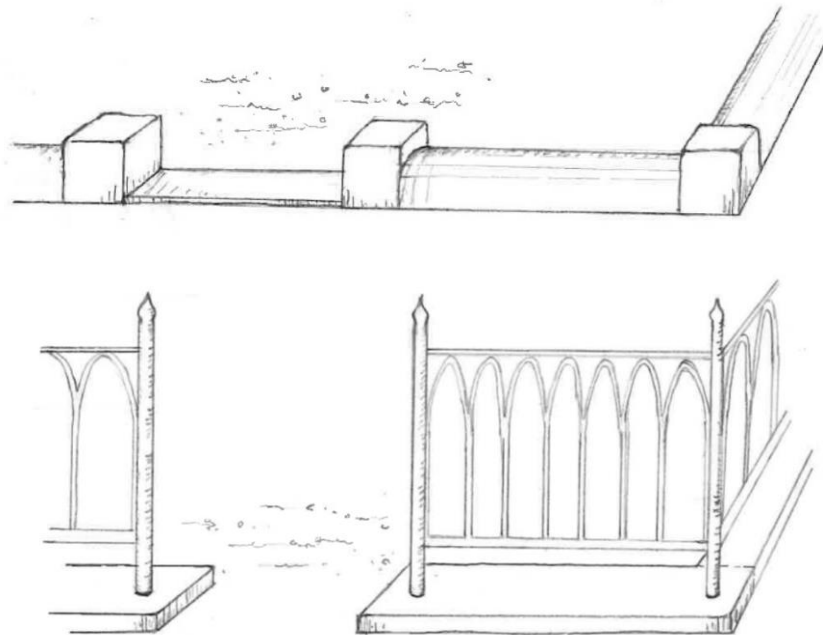

Exempel på utförande

Storlekar

Bredd max: 50 cm
Längd max: 50 cm
Tjocklek min: 10 cm

Gravanordningar

Exempel på utförande; gravram och gravram med staket

<p>Gravram</p>	<p>Gravram ska vara av naturstensmaterial i obrutna längder, dock är ett nedsänkt tröskelstycke önskvärt. Gravram ska monteras längs gravplatsens yttermått, som minst i storlek av en enkelgrav. Placeringen ska anpassas efter befintliga träd och häckar. Vid häck monteras gravram utanför häckbredden (nyklippt bredd). Monteringsarbetet får inte orsaka stam- eller rotskador.</p> <p><i>Storlek</i> <u>Höjd max:</u> 10 cm (ovan mark, in- och utsida). Dekordelar, som hörnstenar eller liknande får vara max 50 cm höga. <u>Bredd max:</u> 25 cm.</p>
<p>Staket</p>	<p>Staket ska vara av målat smide eller gjutjärn. Det ska hantverksmässigt vara av hög kvalitet och ge ett bearbetat intryck. Staket ska monteras längs gravplatsens yttermått, fristående eller på gravram. Vid häck monteras staket med minst 20 cm avstånd till häck (nyklippt). Monteringsarbetet får inte orsaka stam- eller rotskador.</p> <p><i>Storlek</i> <u>Höjd max:</u> 110 cm ovan mark.</p>
<p>Övriga anordningar</p>	<p>Andra typer av gravanordningar som ej beskrivs ovan, kan godkännas av pastoratet om de bedöms ha ett särskilt högt konstnärligt eller arkitektoniskt värde. Även andra särskilda skäl kan beaktas.</p>

Gravplatsföreskrifter för typområde 2

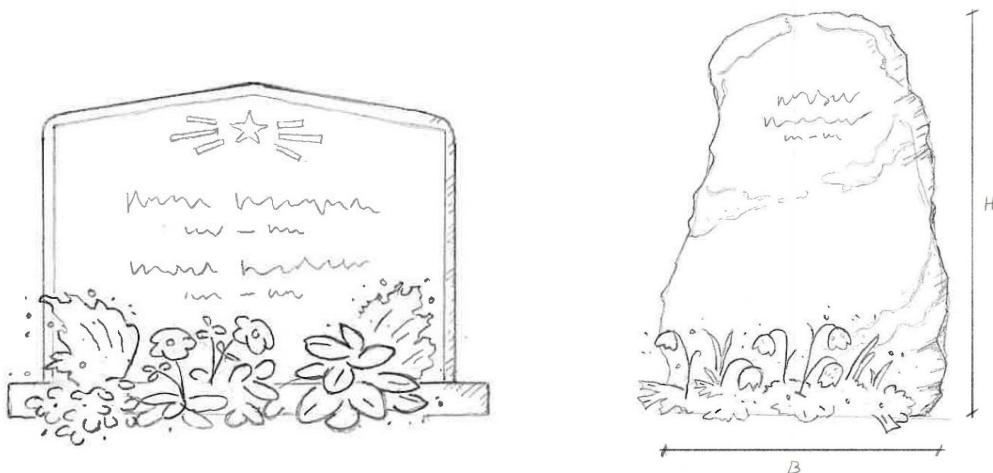
Föreskrifter för gravvården

Illustrationsbilderna nedan visar enbart exempel på utförande.

Godkänt material på gravvård är naturstensmaterial, smide, gjutjärn, glas eller trä. Utsmyckning eller text på gravvård kan utöver dessa material även vara av exempelvis brons eller koppar.

Gravvård av smide, gjutjärn, glas eller trä får målas i svart, vitt eller i dämpad naturlig kulör. Färgifyllning och förgyllning av text och mindre dekor är tillåtet. Exempel på önskad kulör ska bifogas ansökan.

Stående gravvård

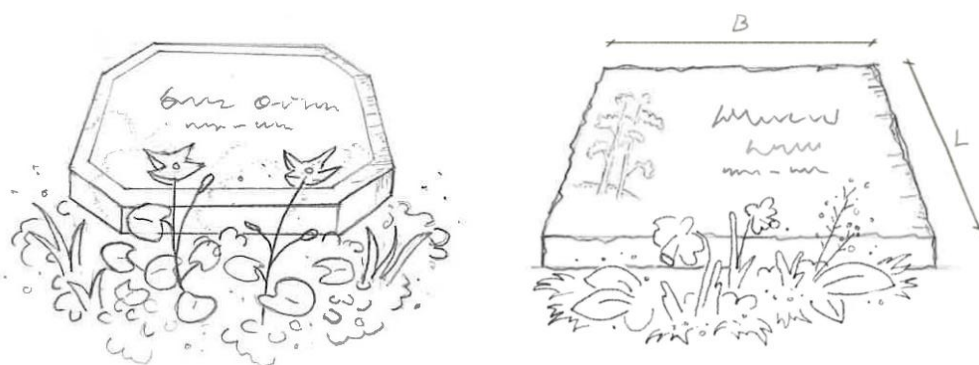

Exempel på utförande

Storlekar

Höjd max: 90 cm
Bredd max: 90 cm

Liggande gravvård (som kompletterande gravvård)

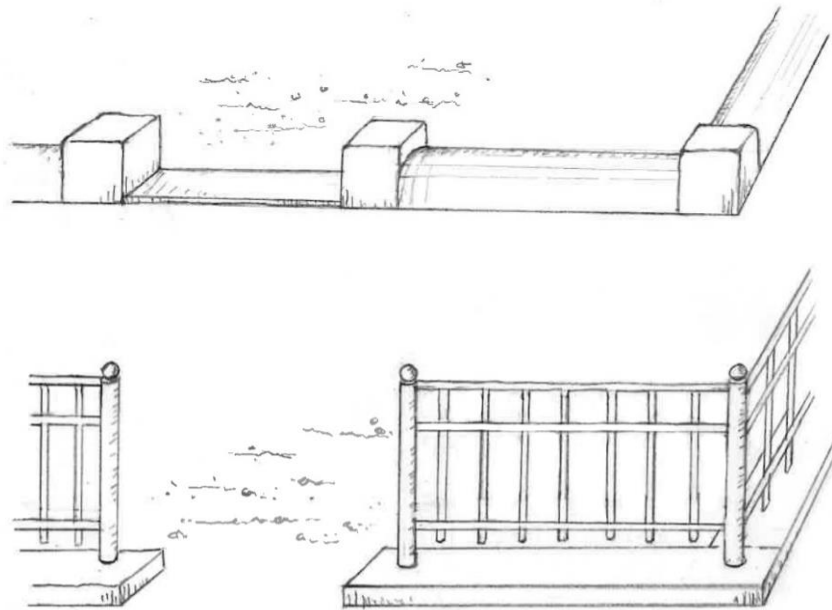

Exempel på utförande

Storlekar

Bredd max: 50 cm
Längd max: 50 cm
Tjocklek min: 10 cm

Gravanordningar

Exempel på utförande; gravram och gravram med staket

<p>Gravram</p>	<p>Gravram ska vara av naturstensmaterial i obrutna längder, dock är ett nedsänkt tröskelstycke önskvärt. Gravram ska monteras längs gravplatsens yttermått, som minst i storlek av en enkelgrav. Placeringen ska anpassas efter befintliga träd och häckar. Vid häck monteras gravram utanför häckbredden (nyklippt bredd). Monteringsarbetet får inte orsaka stam- eller rotskador.</p> <p><i>Storlek</i> <u>Höjd max:</u> 10 cm (ovan mark, in- och utsida). Dekordelar, som hörnstenar eller liknande får vara max 50 cm höga. <u>Bredd max:</u> 25 cm.</p>
<p>Staket</p>	<p>Staket ska vara av målat smide eller gjutjärn. Det ska hantverksmässigt vara av hög kvalitet och ge ett bearbetat intryck. Staket ska monteras längs gravplatsens yttermått, fristående eller på gravram. Vid häck monteras staket med minst 20 cm avstånd till häck (nyklippt). Monteringsarbetet får inte orsaka stam- eller rotskador.</p> <p><i>Storlek</i> <u>Höjd max:</u> 50 cm ovan mark.</p>
<p>Övriga anordningar</p>	<p>Andra typer av gravanordningar som ej beskrivs ovan, kan godkännas av pastoratet om de bedöms ha ett särskilt högt konstnärligt eller arkitektoniskt värde. Även andra särskilda skäl kan beaktas.</p>

Gravplatsföreskrifter för typområde 3

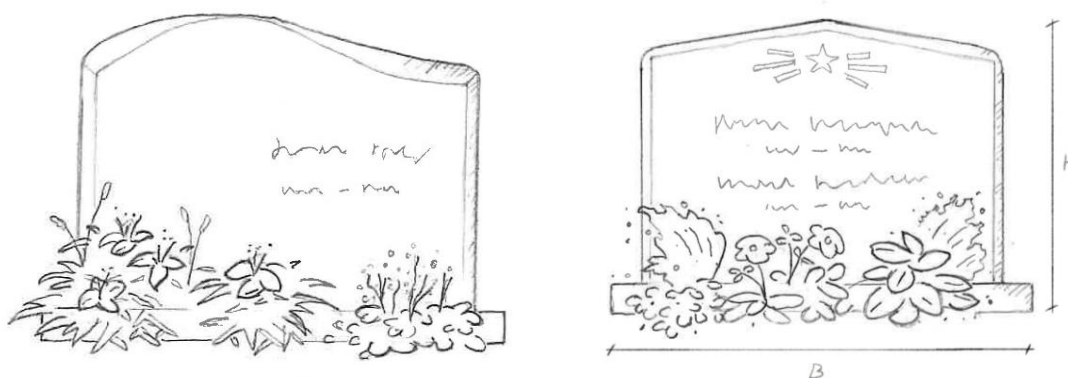
Föreskrifter för gravvården

Illustrationsbilderna nedan visar enbart exempel på utförande.

Godkänt material på gravvård är naturstensmaterial, smide, gjutjärn, glas eller trä. Utsmyckning eller text på gravvård kan utöver dessa material även vara av exempelvis brons eller koppar.

Gravvård av smide, gjutjärn, glas eller trä får målas i svart, vitt eller i dämpad naturlig kulör. Färgifyllning och förgyllning av text och mindre dekor är tillåtet. Exempel på önskad kulör ska bifogas ansökan.

Stående gravvård

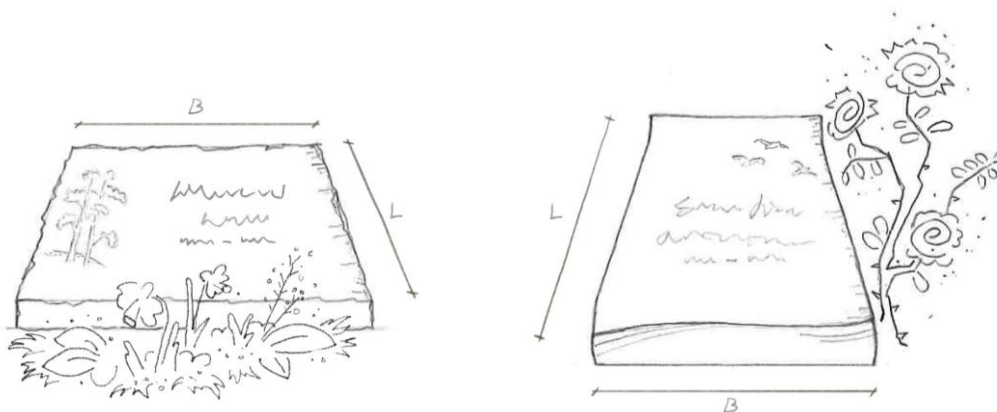

Exempel på utförande

Storlekar

Höjd max: 70 cm
Bredd max: 90 cm

Liggande gravvård

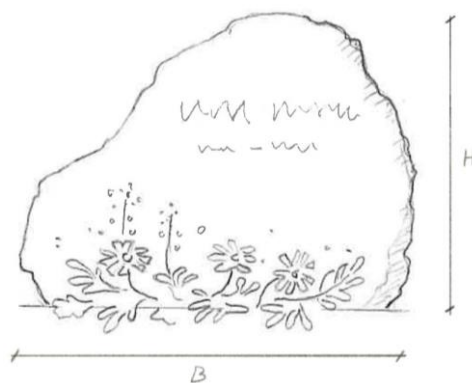

Exempel på utförande

Storlekar

Bredd max: 70 cm
Längd max: 70 cm
Tjocklek min: 10 cm

Natursten

Exempel på utförande

Storlekar

Höjd: 30-50 cm
Bredd: 30-50 cm

Gravanordningar

Inga gravanordningar annat än gravvården är tillåtna.

Gravplatsföreskrifter för typområde 4

Föreskrifter för området

I området upplåts inga nya gravplatser.

Befintliga gravvårdar bevaras på sina platser.

Definitioner

Linjegrav	Begreppen linjegrav avser äldre typer av gravplatser för kista eller urna. Gravsättning skedde i löpande följd. Linjegravar uppläts utan kostnad och utan gravrätt. Gravsättning enligt detta system upphörde 1964.
Blomsterlist	Blomsterlist är ett tillbehör till gravanordningen eller gravvården som omger eller avgränsar planteringsytan.
Familjegravplats	Familjegravplats är en äldre benämning på en gravplats. Innehavaren köpte nyttjanderätten till gravplatsen (köpgrav). Familjegraven var avsedd för kistor och urnor och uppläts med gravrätt. Gravsättning enligt detta system upphörde 1964.
Grav	En grav är det utrymme som är ämnat för gravsättning av en avlidens stoft eller aska.
Gravanordning	Gravvårdar och andra gravöverbyggnader, stenramar, staket eller andra liknande anordningar på en gravplats.
Gravhäll	Liggande gravvård, upphöjd ovan mark.
Gravplats	Gravplats är ett bestämt område för en eller flera gravar. En gravplats är alltid inritad på gravkartan.
Gravram	En gravram omger gravplatsen och ingår i gravanordningen. Den är oftast av sten.
Gravrätt	Den rätt som gravrättsinnehavaren erhåller när en gravplats uppläts för gravsättning.
Gravvård	Gravvård är den vanligaste formen av gravanordning, kallas ofta ”gravsten”. En gravvård i sten kan bestå av en livsten, sidostenar, kapital, överliggare, pelare, sockel samt undersockel, dold sockel, gjutning, grundläggning som kan vara gjuten eller en prefabricerad monteringskonstruktion. Gravvården kan vara stående eller liggande och tillverkad av olika material. Med liggande gravvård avses bearbetad och formad gravvård, ej natursten.
Natursten	Gravvård av obehandlad natursten som har kvar sin ursprungliga form och storlek. Även stenar som har bearbetats för att efterlikna naturligt formade stenar innefattas.
Planteringslåda	Självvattnade låda avsedd för plantering av prydnadsväxter. Har ett yttre kärl med vattenmagasin och ett inre kärl för plantering.
Rabatt	En yta med matjord avsedd för plantering.
Sockel	Underjordiskt eller synligt fundament för stående gravvård.
Urngravplats	Gravplats avsedd för urnor.

Vad säger lagen?

Begravningslagen

Utdrag ur Begravningslagen (SFS 1990:1144):

2 kap. Begravningsplatser – Begravningsplatsers skick

12 § En begravningsplats skall hållas i ordnat och värdigt skick och den helgd som tillkommer de dödas vilorum skall alltid iakttagas.

7 kap. Gravrätt – Gravanordningar m.m.

25 § Gravplatsen får förses med gravanordning, om det inte strider mot vad som är avsett att gälla för den del av begravningsplatsen där gravplatsen är belägen.

26 § Gravrättsinnehavaren bestämmer gravanordningens utseende och beskaffenhet. Det samma gäller gravplatsens utsmyckning och ordnande i övrigt. Upplåtaren får dock besluta de begränsningar i gravplatsinnehavarens bestämmanderätt som är nödvändig för att tillgodose en god gravkultur.

27 § Innan en gravanordning sätts upp, skall upplåtaren pröva om den är sådan att den kan tillåtas.

Kulturmiljölagen

Utdrag ur Kulturmiljölagen (1988:950):

4 kap. Kyrkliga kulturminnen

3 § Kyrkobyggnader som är uppförda och kyrkotomter som har tillkommit före utgången av år 1939 får inte på något väsentligt sätt ändras utan tillstånd av länsstyrelsen.

I fråga om en kyrkobyggnad krävs alltid tillstånd för rivning, flyttning eller ombyggnad av byggnaden liksom för ingrepp i eller ändring av dess exteriör och interiör med dess fasta inredning och konstnärliga utsmyckning samt för ändring av dess färgsättning.

I fråga om en kyrkotomt krävs alltid tillstånd för utvidgning av tomten samt för uppförande eller väsentlig ändring av byggnader, murar, portaler, andra fasta anordningar och vegetation på tomten eller ändring av medveten gestaltning av vegetationen.

Länsstyrelsen får ställa de villkor för tillståndet som är skäliga med hänsyn till de förhållanden som föranleder ändringen. Villkoren får avse hur ändringen ska utföras och den dokumentation som behövs. *Lag (2017:562)*.

11 § I vården av en begravningsplats ska dess betydelse som en del av kulturmiljön beaktas. Begravningsplatsen ska vårdas och underhållas så att dess kulturhistoriska värde inte minskas eller förvanskas. *Lag (2017:562)*.

Observera även **12-15 §§**.

Kontaktuppgifter

Folkungabygdens pastorat
Kyrkogårdsexpeditionen
Axel Träffs gata 4
595 41 Mjölby

Telefon: 0142-552 10

E-post: folkungabygden.kyrkogard@svenskakyrkan.se

Hemsida: <https://www.svenskakyrkan.se/folkungabygden/personal-kyrkogardar>

**Svenska
kyrkan**

Folkungabygdens
pastorat

Dessa gravplatsföreskrifter har tagits fram av Folkungabygdens pastorat i samarbete med Landskapsgruppen Öresund AB. Ansvariga för arbetet har varit Stefan Weinerhall (kyrkogårdsansvarig, Folkungabygdens pastorat) och Andrea Jackelén (landskapsingenjör, sakkunnig kyrkogårdars kulturvärden, Landskapsgruppen Öresund AB).